

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II
Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II
Municipal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Zakarpattia Regional Council

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ACADEMIC NOTES

Серія:
Педагогічні науки

Series:
Pedagogical Sciences

Випуск 24 (2026)
Edition 24 (2026)

Ужгород – 2026
Uzhhorod – 2026

*Друкується за рішенням вченої ради Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II
(протокол № 11 від 29 травня 2026 року)*

*Друкується за рішенням вченої ради Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
(протокол № 12 від 28 травня 2026 року)*

Н 34 **Наукові записки.** Серія : Педагогічні науки. Випуск 24 / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, О. А. Біда, Н. І. Шетеля та ін. Ужгород-Кропивницький : Видавництво «Код». 2026. 185 с.

ISBN 978-617-653-092-3

Збірник призначений для використання науковцями, викладачами, аспірантами, студентами. У виданні Наукові записки. Серія : Педагогічні науки висвітлено результати досліджень із широкого кола проблем. Збірник орієнтований на розкриття сучасних тенденцій вивчення історії освіти, мистецтвознавства, педагогіки та психології. Основна мета видання – надати можливість, насамперед, молодим вченим опублікувати результати наукових досліджень у педагогічній галузі.

Рецензенти:

Довга Т. Я., доктор педагогічних наук, професор (м. Кропивницький).
Чистякова Л. О., доктор педагогічних наук, професор (м. Кропивницький).

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 491 від 27.04.2023.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах **Index Copernicus, Google Scholar, WorldCat, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського**, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта DOI

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Заступник наукового редактора:

Біда О. А. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II

Відповідальний секретар:

Агій Я. Ю. – кандидат економічних наук, доцент Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Редакційна колегія:

Анточ Д. І. – кандидат психологічних наук, доцент, Тираспільський державний університет, Кишинів, Республіка Молдова

Гундаренко О. В. – кандидат філологічних наук, старший викладач Жилінського університету, Словаччина

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Кучай Т. П. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II

Кучай О. В. – доктор педагогічних наук, професор Мазовецької академії в Плоцьку, Республіка Польща

Полубоярина І. І. – доктор педагогічних наук, професор Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра

Смирнова Т. А. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Марусинець М. М. – доктор педагогічних наук, професор, директор департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації

Мозгальова Н. Г. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Млинарчук -

Соколовська А. – габілітований доктор педагогічних наук, доцент Білостоцького університету, Республіка Польща

Хусайнова Г. А. – кандидат педагогічних наук, професор Казахського національного університету мистецтв м. Нур-Султан

Чичук А. П. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології, Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Шайгозова Ж. Н. – кандидат педагогічних наук, доцент Казахського національного педагогічного університету імені Абая

Шандрук С. І. – доктор педагогічних наук, професор Української державної льотної академії

Шетеля Н. І. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Щолокова О.П. – доктор педагогічних наук, професор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Статті подано в авторській редакції

ISBN 978-617-653-092-3

*Published by the decision of the Academic Council of the Transcarpathian Hungarian University named after Ferenc Rakoczi II (Minutes № 11 of 29 May 2026)
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council (Minutes № 12 of 28 May 2026)*

A 34 **Academic notes. Series:** Pedagogical Sciences. Edition 24 / Ed. board: V. F. Cherkasov, O. A. Bida, N. I. Shetelya, etc. Uzhhorod-Kropivnytskyi: Publishing house «Kod», 2026. 185 p.

ISBN 978-617-653-092-3

The collection is intended for use by scientists, teachers, graduate students, and students. In the publication Scientific Notes. Series: Pedagogical sciences highlights the results of research on a wide range of problems. The collection is aimed at revealing modern trends in the study of the history of education, art history, pedagogy and psychology. The main purpose of the publication is to provide an opportunity, first of all, to young scientists to publish the results of scientific research in pedagogical fields.

Reviewers:

Dovga T. Ya., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kropivnitskyi).
Histyakova L. O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kropivnitskyi).

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included in the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, category «B» (field of knowledge: Education/Pedagogy), Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №491 of 27.04.2023

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, World Cat, National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky, publications are as signed a DOI digital object ID

Editorial Board:

Scientific editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Deputy scientific editor:

Bida O. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II

Responsible secretary:

Agiy Ya. Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Editorial board:

Antoci D. I. – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Tiraspol State University, Chisinau, Republic of Moldova

Gundarenko O. V. – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer, University of Žilina, Slovakia

Klim-Klimashevskaya A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kuchai T. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian University Ferenc Rakoczi II

Kuchay O. V. – Habilitated Doctor, Professor of the Mazovian University in Plock, Republic of Poland

Poluboyarina I. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Kiev Municipal Academy of Music. R. M. Gliera

Smirnova T. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Marusinets M. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Director of the Department of Education and Science, Youth and Sports of the Transcarpathian Regional State Administration

Mozgalova N. G. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynsky

Mlynarczuk -

Sokolowska A. – Habilitation Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, University of Białystok, Republic of Poland Doctor of

Khusainova G. A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Kazakh National University of Arts in Nur-Sultan

Chichuk A. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian University named after Ferenc Rakoczi II

Shaigozova Zh. N. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kazakh National Pedagogical Abay University

Shandruk S. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, of the Ukrainian State Flight Academy

Shetelya N. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Shcholakova O. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanova

The article is submitted in the author's edition

ISBN 978-617-653-092-3

© Transcarpathian Hungarian University after Ferenc Rakoczi II, 2026

© Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council, 2026

ЗМІСТ

ЗОРОЧКІНА Тетяна Сергіївна, ЗДІР Дарина Русланівна, САВИЦЬКА Олена Сергіївна.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОСВІТІ 8-12

МІНЕНОК Антоніна Олексіївна, КИСЛА Оксана Федосіївна.
ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ 12-18

МОМОТ Олена Олегівна, ЗАЙЦЕВА Юлія Вікторівна, НОВІК Сергій Миколайович.
ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я
У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 18-24

РОМАНЮК Світлана Захарівна.
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ПРОПОЗИЦІЇ
ДО ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ 24-32

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович, БРОДА Андрій Володимирович,
ТОВАРНИЦЬКА Євгенія Михайлівна.
РЕАЛІЗАЦІЯ ІМПРОВІЗАЦІЙНОГО ПІДХОДУ В АНСАМБЛЕВІЙ ГРІ
ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ 33-39

ЮНИК Іван Дмитрович, ЮНИК Дмитро Григорович.
ІДЕНТИЧНІСТЬ БРЕНДУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ 40-44

АНДРІЙЦЬО Василь Михайлович, КУЦИК Олександр Петрович,
МЕЛЬНИЧУК Олег Троянович.
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСНОВ СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА РЕЖИСУРИ МАСОВИХ
ДОЗВІЛЛЄВИХ ПРАКТИК У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ТВОРЧОГО КОЛЕКТИВУ .. 45-51

АТРОШЕНКО Тетяна Юріївна, КІРОВА Дар'я Олексіївна.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ 51-57

БАЯНОВСЬКА Марія Романівна.
ШКІЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ 58-66

БЕРЕГСАСІ Аніко Ференцієвна, ЧИЧУК Антоніна Петрівна, КУЧАЙ Тетяна Петрівна.
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ 66-71

БОРИСЬОНОК Максим Олегівич, БЄЛЯЄВА Наталія Петрівна.
ФОРМУВАННЯ ШІ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ..... 72-76

ГОРЛОВА Анастасія Василівна, АНІСІМОВА Олена Едуардівна,
КАЗАННІКОВА Олена Василівна.
СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ПЕДАГОГА В КРИЗОВИХ УМОВАХ: АСПЕКТИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 77-82

ГУРЕЦЬ Олександр Васильович, БОРКО Ігор Миколайович, КОВАЛЬ Микола Олексійович.
РОЗВИТОК ФАХОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ 83-88

ЖЕЙНОВА Світлана Сергіївна.
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 89-95

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	95-101
КАЛЮЖКА Наталія Сергіївна, СИМОНОВИЧ Владислав Павлович. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СФЕРІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	101-108
КОЖЕВНИКОВА Лариса Василівна. МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОПЕРАЦІЙНА СКЛАДОВА	108-113
КОСІНОВА Олена Миколаївна, ЧОРНА Кристина Василівна. ЕСТЕТИЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ФУНДАМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МИТЦІВ	114-119
ЛЯХОВСЬКА Юлія Олегівна. ЧАТ-БОТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МЕРЕЖЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	119-124
МУРОВАНА Ірина Володимирівна, МОЩАК Максим Владиславович, ДОЛБНЯ Олеся Михайлівна. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКИХ, КОНКУРСНО-ІГРОВИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ	124-130
ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович, КРИШТАЛЬ Сергій Миколайович, КОЗИНЕЦЬ Сергій Петрович. ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ЛІДЕРСЬКОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	131-136
КУМЕДА Олена Павлівна, ФЕДІРКО Каріна Юріївна. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА МАТЕРІАЛІ ФОНЕТИЧНИХ І ГРАМАТИЧНИХ РИС ДІАЛЕКТИЗМІВ	137-142
ВИШНЕВСЬКА-МАРКОВИЧ Анастасія Едуардівна. ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДИРИГЕНТСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ БАКАЛАВРАТУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	142-147
ЗЕЛІНКА Валентина Степанівна. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ У ВОКАЛЬНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	147-153
НЕГРІЙ Ірина Іванівна. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	153-159
РОЗІН Владислав Мойсейович, АНДРІЇВСЬКА Тетяна Сергіївна, ФЕДЦОВА Людмила Іванівна. РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	160-166
ТАЗІНГЕР Андрій Іванович. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДИРИГЕНТСЬКОЇ ТЕХНІКИ У СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ	167-172
ЧЕТВЕРТАК Єва Сергіївна. ФЕНОМЕН ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	172-177
ЯРОВА Людмила Вікторівна, ХИЖУН Оксана Борисівна, КАЧУР Артур Іванович. ХОРЕОГРАФІЯ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРФОРМАНСУ: ДИНАМІКА ХУДОЖНИХ ПРОЦЕСІВ	178-184

CONTENTS

ZOROCHKINA Tetiana Sergiivna, ZDIR Daryna Ruslanivna, SAVYTSKA Olena Serhiivna. MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF SCIENTIFIC RESEARCH IN SPECIAL EDUCATION.....	8-12
MINENOK Antonina Oleksiivna, KYSLA Oksana Fedosiivna. FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND MANAGERIAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE CONTEXT OF SOCIAL AND ETHICAL RESPONSIBILITY	12-18
MOMOT Olena Olegivna, ZAITSEVA Yuliia Viktorivna, NOVIK Serhii Mykolayovych. TECHNOLOGIES FOR FORMING A CULTURE OF HEALTH IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION	18-24
ROMANIUK Svitlana Zachariivna. FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE OF STUDENTS THROUGH ENGLISH LANGUAGE TEACHING: SUGGESTIONS FOR CONTENT AND IMPLEMENTATION METHODS	24-32
CHERKASOV Volodymyr Fedorovych, BRODA Andriy Volodymyrovych, TOVARNYTSKA Evgenia Mykhailivna. IMPLEMENTATION OF AN IMPROVISATION APPROACH IN ENSEMBLE PLAY DURING PEDAGOGICAL PRACTICE	33-39
YUNYK Ivan Dmytrovych, YUNYK Dmytro Grygorovych. BRAND IDENTITY OF A SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL EMPLOYEE OF A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION	40-44
ANDRIYTSIO Vasyl Mykhailovych, KUTSYK Oleksandr Petrovych, MELNYCHUK Oleh Troyanovich. INTERCONNECTION BETWEEN THE BASIS OF STAGE SKILL AND DIRECTION OF MASS ENTERTAINMENT PRACTICES IN THE PROCESS OF ORGANIZING THE WORK OF A CREATIVE TEAM	45-51
ATROSHENKO Tetyana Yuriivna, KIROVA Darya Oleksiivna. THEORETICAL PRINCIPLES OF RESEARCHING BULLYING IN THE TEENAGER ENVIRONMENT	51-57
BAYANOVSKA Maria Romanivna. SCHOOL ART EDUCATION AND ITS INFLUENCE ON THE SPIRITUAL EDUCATION OF YOUTH 58.....	58-66
BEREGSZÁSZI Anikó Ferentsivna, CHYCHUK Antonina Petrivna, Kuchai Tetyana Petrivna. SOCIAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF FOREIGN STUDENTS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF THE GREAT BRITAIN	66-71
BORYSONOK Maksym Olehovych, BIELIAIEVA Nataliia Petrivna. DEVELOPING AI COMPETENCIES AS A COMPONENT OF THE ACADEMIC CULTURE OF FUTURE PROFESSIONALS.....	72-76
HORLOVA Anastasiya Vasylivna, ANISIMOVA Olena Eduardivna, KAZANNIKOVA Olena Vasylivna. STRESS RESISTANCE OF A TEACHER IN CRISIS CONDITIONS: ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING	77-82
HURETS Oleksandr Vasylovych, BORKO Ihor Mykolaiovych, KOVAL Mykola Oleksiiovych. THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' PROFESSIONAL INDEPENDENCE IN THE PROCESS OF VOCAL TRAINING	83-88
ZHEYNOVA Svitlana Serhiivna. FORMATION OF THE FOUNDATIONS OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MUSICAL ART	89-95

ZAVITRENKO Dolores Zhoraivna. <i>INNOVATIVE FORMS OF ORGANIZING LEISURE ACTIVITIES FOR CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	95-101
KALIUZHKA Nataliia Serhiivna, SYMONOVYCH Vladyslav Pavlovych. <i>STRUCTURE AND CONTENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE COMPETENCE OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS IN THE SYSTEM OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION</i>	101-108
KOZHEVNIKOVA Larisa Vasylivna. <i>MUSICAL AND EDUCATIONAL WORK OF THE FUTURE MUSIC ART TEACHER IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS: THE OPERATIONAL COMPONENT</i>	108-113
KOSINOVA Olena Mykolayivna, CHORNA Kristina Vasylivna. <i>AESTHETIC INTELLIGENCE: THE FOUNDATION OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE ARTISTS</i>	114-119
LYAKHOVSKA Yulia Olegivna. <i>CHAT-BOTS AS A TOOL FOR FORMING PROFESSIONAL NETWORK COMMUNICATION OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS</i>	119-124
MUROVANA Iryna Volodymyrivna, MOSHCHAK Maksym Vladislavovich, DOLBNYA Olesya Mykhailivna. <i>INNOVATIVE APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF ARTISTIC, COMPETITIVE-GAMES AND SPORTS EVENTS IN THE LEISURE SPHERE</i> 125	124-130
TROTSKYI Ruslan Serhiyovych, KRYSH TAL Serhii Mykolayovych, KOZYNETS Serhii Petrovych. <i>PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR INTEGRATING TACTICAL-SPECIAL, LEADERSHIP, AND PSYCHOLOGICAL TRAINING OF PROFESSIONALS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE SECURITY AND DEFENCE SECTOR UNDER MARTIAL LAW</i>	131-136
KUMEDA Olena Pavlivna, FEDIRKO Karina Yuriivna. <i>FORMATION OF CULTURAL AND LINGUISTIC COMPETENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS BASED ON PHONETIC AND GRAMMATICAL FEATURES OF DIALECTISMS</i>	137-142
VYSHNEVSKA-MARKOVYCH Anastasiia Eduardivna. <i>ARTISTIC AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF CONDUCTING SKILLS OF BACHELOR'S STUDENTS IN THE CONDITIONS OF MODERN ART EDUCATION</i>	142-147
ZELINKA Valentyna Stepanivna. <i>THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE HOLISTIC APPROACH IN VOCAL TRAINING OF STUDENTS AND ITS IMPLEMENTATION IN PEDAGOGICAL PRACTICE</i>	147-153
NEHR II Iryna Ivanivna. <i>PREPARATION OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS FOR THE FORMATION OF THE FOUNDATIONS OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN</i> .	153-159
ROZIN Vladislav Moiseyovych, ANDRIIVSKA Tetiana Serhiivna, FEDTSOVA Ludmyla Ivanivna. <i>UNLEASHING THE CREATIVE PERSONALITY WITHIN THE CONTEXT OF THE EDUCATIONAL PROCESS</i>	160-166
TAZINGER Andriy Ivanovich. <i>METHODS FOR DEVELOPING CONDUCTING TECHNIQUES IN STUDENTS IN CHORAL CONDUCTING CLASSES</i>	167-172
CHETVERTAK Yeva Serhiivna. <i>THE PHENOMENON OF PERFORMANCE CULTURE AS A SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL PROBLEM</i>	172-177
YAROVA Lyudmila Viktorivna, KHIZHUN Oksana Borysivna, KACHUR Artur Ivanovich. <i>CHOREOGRAPHY IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN PERFORMANCE: DYNAMICS OF ARTISTIC PROCESSES</i>	178-184

УДК 373.2.015.31:172.15:78

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2026.24.089**ЖЕЙНОВА Світлана Сергіївна –**кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана ХмельницькогоORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8857-4620>e-mail: sveta_dementieva@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

ЖЕЙНОВА Світлана Сергіївна. ФОРМУВАННЯ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню виховного потенціалу музичного мистецтва у формуванні основ української національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку. Актуальність дослідження зумовлена сучасними соціокультурними трансформаціями українського суспільства, викликаними військовою агресією російської федерації, глобалізаційними процесами, посиленням інформаційного впливу та міграційними явищами, що потребує посилення уваги до національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

Ключові слова: «старший дошкільний вік», «українська національна ідентичність», «національна ідентичність», «патріотичне виховання».

ZHEYNOVA Svitlana Serhiivna. FORMATION OF THE FOUNDATIONS OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY IN SENIOR PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MUSICAL ART

The article is devoted to the theoretical substantiation of the educational potential of musical art in forming the foundations of Ukrainian national identity in older preschool children. The relevance of the study is determined by contemporary sociocultural transformations of Ukrainian society caused by the military aggression of the Russian Federation, globalization processes, the intensification of information influence, and migration phenomena, which require increased attention to the national and patriotic education of the younger generation.

The article emphasizes that older preschool age is a sensitive period for the formation of initial ideas about national belonging, native language, culture, and traditions. The regulatory and legal framework (the Basic Component of Preschool Education and the laws of Ukraine) as well as scientific approaches of Ukrainian researchers to the problem of forming Ukrainian national identity and the role of art in this process are analyzed.

The significance of musical art is substantiated as a universal pedagogical means that influences the emotional and sensory sphere of the child, promotes the development of aesthetic feelings, creative self-expression, and the formation of a positive attitude toward Ukrainian culture. Special attention is paid to the use of Ukrainian musical folklore, the works of classical composers, as well as modern Ukrainian children's and pop music as factors that combine traditional and contemporary cultural processes. It is proved that the pedagogically adapted use of modern musical interpretations enhances children's interest in national art, forms a sense of its relevance, and contributes to awareness of the importance of Ukrainian music in the national and global cultural space.

The article concludes that the systematic use of musical art in the educational process of preschool education institutions and in family upbringing is an effective means of forming an emotional and value-based attitude toward Ukrainian culture and the foundations of Ukrainian national identity in older preschool children.

Keywords: «older preschool age», «Ukrainian national identity», «national identity», «patriotic education», «art», «musical art».

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Українське суспільство на сучасному етапі розвитку переживає складні соціокультурні трансформації, зумовлені військовою агресією російської федерації, посиленням інформаційного впливу, глобалізаційними процесами та активною міграцією населення. У таких умовах особливої актуальності набуває проблема формування та утвердження української національної ідентичності як ключового чинника збереження культурної самобутності, національної єдності й державності. Відповідно до Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022), українська національна ідентичність визначається як усвідомлення особистістю своєї належності до української нації, її мови, культури, традицій, історії та цінностей [5].

Вагомим етапом у процесі формування української національної ідентичності є старший дошкільний вік (5-6 (7/8) років), коли дитина активно засвоює соціальні норми, моральні орієнтири, розвиває почуття патріотизму та починає усвідомлювати себе частиною національної спільноти. У дошкільному періоді закладаються первинні уявлення про Батьківщину, рідну мову, народні традиції й культурну спадщину, що зумовлює необхідність цілеспрямованого педагогічного впливу [4].

Особливе місце у процесі формування української національної ідентичності належить мистецтву як специфічній формі духовного освоєння світу, що відображає національний досвід, традиції та цінності суспільства. Мистецтво впливає на емоційно-чуттєву сферу дитини, сприяє розвитку уяви, естетичних почуттів та позитивного ставлення до культурної спадщини свого народу.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (2021), освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» спрямований на формування мистецько-творчої компетентності дітей, що виявляється у здатності реалізовувати художньо-естетичний потенціал у творчій діяльності. Він передбачає ознайомлення з основами різних видів мистецтва, розвиток ціннісного ставлення до них та формування вмінь застосовувати мистецькі навички в освітній і повсякденній діяльності. У контексті музичної діяльності БКДО (2021) наголошує на важливості розвитку емоційної чутливості до музики, здатності дитини передавати власні почуття й настрої у процесі співу,

музично-рухової та творчої діяльності. Реалізація мистецько-творчої компетентності у музичному мистецтві створює умови для формування позитивного ставлення до національної культури, розвитку естетичних почуттів та усвідомлення значущості музики як складової культурного простору суспільства [1].

Водночас у сучасних умовах важливо розглядати музичне мистецтво не лише крізь призму традиційного фольклору, а й з урахуванням сучасного музичного контексту. Поряд з українськими народними піснями, колісковими, календарно-обрядовими та історичними творами важливим є залучення сучасної української музики. Доцільним є використання не лише музичних творів, створених безпосередньо для дітей, а й окремих зразків української сучасної естради, які вирізняються високим художнім рівнем, національно зорієнтованим змістом, використанням української мови, національної символіки та образів. Зазначені музичні твори можуть виступати як чинником, так і результатом формування української національної ідентичності, оскільки відображають сучасне культурне життя українського суспільства та сприяють утвердженню позитивного образу української культури в свідомості дитини.

Використання окремих зразків сучасної української естрадної музики у педагогічно адаптованому вигляді сприяє розширенню музичного досвіду дітей старшого дошкільного віку, формуванню інтересу до національного мистецтва, усвідомленню його актуальності та сучасності. Вище описаний підхід забезпечує спадкоємність традицій і сучасних культурних процесів, посилює виховний потенціал музичного мистецтва та створює умови для формування емоційно-ціннісного ставлення до української культури як живого й динамічного явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять ідеї вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені проблемі формування української національної ідентичності особистості засобами мистецтва, зокрема у дітей старшого дошкільного віку. Аналіз наукових джерел засвідчує багатовекторність досліджень зазначеної проблематики та дозволяє виокремити кілька основних напрямів:

- проблема формування української національної ідентичності дітей і молоді розглядається у працях І. Беха [2], Н. Гавриш, К. Черної, І. Негрій [8], О. Рейпольської;

- питання виховання дітей старшого дошкільного віку засобами мистецтва висвітлено в наукових роботах А. Горінової, О. Сорочинської, Л. Шульги, В. Чепіга [9], Т. Житнік [10];

- національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку засобами музичного мистецтва розглядають Т. Вовк, К. Мазур, Н. Огінська; О. Лісовець [6], Чжен Гохуй [6], В. Ляпунова, О. Негрій та О. Фесенко;

- патріотичне виховання дітей дошкільного віку різними видами мистецтва досліджують Г. Волошина [3], П. Волошин [3], Л. Захарчук, В. Куриця, В. Курец, О. Марчук, Г. Розлуцька, М. Пі-ковська;

- формування української національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку засобами мистецтва, зокрема музичного, розглядають В. Ляпунова та І. Негрій [7].

Слід зазначити, що аналіз наукових досліджень свідчить про значний інтерес вчених до проблеми використання музичного мистецтва у процесі патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Водночас у контексті формування саме української національної ідентичності музичне мистецтво залишається недостатньо дослідженим. Найявні наукові праці здебільшого зосереджені на використанні українського музичного фольклору як основного виховного засобу, тоді як потенціал інших форм музичного мистецтва, зокрема сучасного музичного контексту, розкрито фрагментарно.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та проаналізувати виховний потенціал музичного мистецтва у формуванні основ української національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку, зокрема через використання українського музичного фольклору, сучасної дитячої музики та окремих зразків сучасної української естради як чинників поєднання традицій і сучасних культурних процесів у освітньому просторі закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному науково-педагогічному дискурсі поняття мистецтво розглядається як особлива форма духовно-практичного освоєння дійсності, що відображає світ у художніх образах і спрямована на формування ціннісного ставлення людини до навколишньої реальності. Мистецтво акумулює історичний, культурний і національний досвід людства, передає духовні ідеали, світоглядні орієнтири, моральні норми та естетичні уявлення суспільства. У процесі художнього пізнання дійсності мистецтво впливає не лише на інтелектуальну сферу особистості, а насамперед на її емоції,

почуття та уяву, що зумовлює його потужний виховний потенціал.

Науковець Т. Житнік наголошує, що мистецтво – це унікальний інструмент впливу на свідомість особистості, який неможливо звести до одного визначального аспекту, оскільки всі його складники перебувають у системній єдності та взаємодії, спільно забезпечуючи формування естетичних цінностей особистості [10].

У педагогіці мистецтво розглядається як важливий засіб всебічного розвитку особистості, зокрема формування естетичних почуттів, творчих здібностей, емоційної чутливості та духовних цінностей. Для дітей дошкільного віку мистецтво виступає доступною формою пізнання світу, оскільки художній образ є зрозумілим і емоційно насиченим, а процес сприймання мистецьких творів має ігровий і діяльнісний характер.

Музичне мистецтво є одним із провідних видів мистецтва, специфікою якого є відображення дійсності за допомогою звуків, ритму, мелодії, тембру та гармонії. Воно здатне безпосередньо впливати на емоційно-чуттєву сферу людини, викликати різноманітні переживання, формувати настрій і сприяти розвитку емоційного інтелекту. На відміну від інших видів мистецтва, музика не потребує словесного тлумачення, оскільки її зміст передається через інтонаційно-образну мову звуків.

У контексті дошкільної освіти музичне мистецтво розглядається як універсальний педагогічний засіб, що поєднує навчальний, виховний і розвивальний потенціал. Музика сприяє розвитку музичного слуху, ритмічного чуття, вокальних і рухових умінь, а також формує здатність дитини до емоційного співпереживання та творчого самовираження. Особливе значення музичне мистецтво має у формуванні національної ідентичності, оскільки через музичні твори дитина долучається до культурних традицій свого народу, засвоює національні інтонації, образи та символи.

Дослідник В. Чепіга підкреслює, що музичне мистецтво відіграє важливу роль у становленні особистості дошкільника: воно збагачує емоційну сферу, розвиває відчуття ритму й мелодії, формує здатність передавати враження через спів і рухи, а також стимулює інтерес до музичних інструментів. Основним завданням є залучення дитини до світу музики та формування потреби емоційно її переживати, що дозволяє розглядати музику як ефективний засіб виховання дітей 5–6/7(8) років [9].

Слушною є думка Г. Волошиної та П. Волошина щодо ролі музичного мистецтва у патріотичному вихованні особистості, адже дослідники підкреслюють його потужний емоційно-виховний потенціал. Музика викликає глибокі переживання, спонукає до наслідування позитивних зразків і сприяє духовному розвитку особистості. У процесі слухання музичних творів формується не лише музично-слуховий досвід, а й активізується внутрішній потенціал дитини через емоційне переживання змісту [3].

Згідно з даними дослідження О. Лісовець та Чжень Гохуй, патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі музичних занять у закладі дошкільної освіти реалізується через слухання української класичної та народної музики, проведення бесід про відомих композиторів і виконавців, використання музично-рухових ігор з національним колоритом, ознайомлення з українськими народними інструментами та інсценізацію народних звичаїв і обрядів [6].

Отже, узагальнюючи наукові підходи до проблеми, можна стверджувати, що музичне мистецтво виступає не лише засобом естетичного розвитку, а й важливим чинником формування патріотичних почуттів та національної свідомості дітей старшого дошкільного віку. Залучення дітей дошкільного віку до музичної діяльності, слухання високохудожніх зразків української музики, ознайомлення з творчістю вітчизняних композиторів і народною музичною спадщиною створює сприятливі умови для усвідомлення дитиною своєї належності до української культури.

У цьому контексті особливого значення набуває використання творів українських композиторів-класиків і народної музики як змістовної основи музичних занять із дітьми 5-6/7(8) років. Через національно забарвлену мелодику, образність і художню виразність музичних творів у дітей старшого дошкільного віку формується емоційно-ціннісне ставлення до рідної культури, з'являється почуття гордості за мистецькі надбання українського народу.

Чудові інструментальні й вокальні твори українських композиторів – М. Лисенка («Подольночка» (обробка української народної пісні), «Ой есть в лісі калина», «Коза-дереза»), К. Стеценка («Ходить гарбуз по городу», «Ой на горі та жінці жнуть», «Веснянка», «Колядки та щедрівки» (обробки), «Стоїть явір над водою»), М. Леонтовича («Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Ой сивая зозуленька»), В. Барвінського («Коліскова»), В. Косенка

(фортепіанний цикл «24 дитячі п'єси», зокрема «Дощик», «Метелик», «Гумореска», «Коліскова», «Весела пісенька»), М. Скорика («Мелодія» (адаптоване слухання), «Карпатський танець») – є надзвичайно цінним матеріалом для музично-естетичного та патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Музичні твори вище згаданих композиторів відзначаються мелодійністю, образністю, тісним зв'язком з українським фольклором, що робить їх доступними для дитячого сприймання.

Особливе місце у формуванні української національної ідентичності посідає українська народна пісня в обробках композиторів-класиків. Яскравим прикладом є всесвітньо відомий «Щедрик» в обробці М. Леонтовича. Музичний твір «Щедрик» має фольклорне походження та глибоке обрядове значення, пов'язане з українськими новорічними традиціями. Мелодія твору проста, ритмічна, емоційно насичена, що дозволяє ефективно використовувати її у роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Цікавим фактом, є те, що мелодія «Щедрика» набула світового визнання й звучить у відомому американському фільмі «Один вдома» (1990) під назвою «Carol of the Bells». Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з цим фактом у доступній формі сприяє формуванню у них почуття гордості за українську культуру, усвідомлення її значущості у світовому мистецькому просторі.

У цьому контексті дослідник І. Негрій наголошує на важливості формування української національної ідентичності у дітей, які зростають у діаспорі, підкреслюючи сенситивність дошкільного віку для засвоєння національно-культурних цінностей. Науковець зазначає, що музика є одним із найефективніших засобів збереження національної ідентичності дітей за кордоном, оскільки забезпечує емоційний зв'язок із культурою рідного народу. Дослідник розглядає приклад ефективності раннього залучення до української культури на прикладі творчої діяльності В. Фарміги, яка, виховуючись у родині українських емігрантів, зберегла зв'язок з українським корінням і у своїй творчості виконує українські народні пісні, зокрема «Ой у лузі червона калина» та «Червона Рута». Враховуючи згадане, слід зазначити, що залучення до української культури, зокрема музики, з раннього віку сприяє формуванню стійкої національної ідентичності, що є особливо важливим у вихованні дітей старшого дошкільного віку як в Україні, так і за її межами [8].

У дослідженнях В. Ляпунової та І. Негрій музичне мистецтво визначається як важливий засіб формування української національної ідентичності дітей дошкільного віку, оскільки сприяє усвідомленню культурної належності та передає духовні й національні цінності. Особлива роль відводиться народній пісні, яка є носієм національних смислів, хоча потребує педагогічного супроводу через складність сприймання. Водночас підкреслюється значення сучасної української музики, зокрема творчості А. Пивоварова, що поєднує національний зміст із доступною для дітей формою. Мистецький проєкт А. Пивоварова «Твої вірші, мої ноти» ґрунтується на поетичній спадщині видатних українських митців (Т. Шевченко, Л. Костенко, Леся Українка, В. Симоненко) та переосмисленні народнопісенних джерел, що робить твори зрозумілими й привабливими як для дорослих, так і для дітей [7].

Сучасна українська музика є важливим засобом формування національної ідентичності дошкільників. Зокрема, дуєт TVORCHI у пісні «Мила моя, люба моя» (адаптації твору В. Івасюка) поєднує збережений емоційний зміст із сучасним звучанням, що робить її доступною для дітей. У новій версії твору збережено емоційно-мелодійний зміст оригіналу, але музичне аранжування зроблено сучасним і ритмічним, що робить його більш привабливим та доступним для дітей старшого дошкільного віку. Використання таких сучасних інтерпретацій українських естрадних пісень дозволяє педагогам-вихователям та батькам/опікунам ефективно залучати дітей до музичної спадщини, сприяє усвідомленню національних музичних мотивів і формує позитивні емоційні асоціації з українською культурою [11].

У контексті формування української національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку особливе значення має творчість О. Пономарьова, який активно використовує музику як засіб популяризації національної культури серед дітей і дорослих. Його виконання державного Гімну України (2005, аранжування сучасного типу), патріотичних пісень «Україна перемаже!» (2022), «Як тебе не любити, Києве мій» (2021, аранжування сучасного типу), народної пісні «Гей соколе» (музика та слова – Тимко Падура, виконує разом з М. Хоєю (Дзідзьо)), а також авторської композиції «Заспіваймо пісню за Україну» (2016), яку артист виконує разом із дитячим оркестром, демонструють ефективність музики у формуванні національної свідомості.

Окреслені музичні твори можна активно застосовувати під час занять у закладах дошкільної освіти, організованих прогулянок, ранкових гімнастик чи тематичних свят. Крім того, доцільним є використання відео-кліпів до цих композицій, що сприяє посиленню емоційного сприйняття, формуванню позитивних асоціацій із українською музичною та культурною спадщиною та залученню дітей до активної творчої діяльності.

Поряд із творчістю О. Пономарьова важливий внесок у популяризацію Державного Гімну України здійснили й інші відомі українські виконавці, чия інтерпретація головного державного символу сприяла його актуалізації у суспільній свідомості. Зокрема, виконання гімну такими артистами, як Тіна Кароль, М. Хома (Dzidzio), А. Паш, а також участь академічних і дитячих хорових колективів у його публічному звучанні під час державних, культурно-мистецьких і благодійних заходів, підкреслюють універсальність і об'єднавчий потенціал цього музичного твору. Різноманіття виконавських інтерпретацій – від класичного вокального до сучасного естрадного й адаптованого для дитячої аудиторії – засвідчує здатність гімну бути доступним для сприйняття представниками різних вікових груп, зокрема дітьми старшого дошкільного віку.

Багатоаспектне звучання Державного Гімну України у виконанні популярних артистів посилює його виховний потенціал, адже знайомі дітям дошкільного віку голоси й сучасні аранжування сприяють формуванню позитивного емоційного ставлення до державних символів. Відтак використання записів гімну у виконанні відомих українських співаків у освітньому процесі закладів дошкільної освіти є доцільним засобом формування почуття національної гордості, емоційної причетності до культури власного народу та первинних уявлень про громадянську ідентичність.

Загалом, у процесі дослідження музичного мистецтва в дошкільній освіті виявлено його багатоплановий виховний і розвивальний потенціал. Музика сприяє формуванню естетичних, моральних і патріотичних цінностей, розвиває емоційний інтелект, творчі здібності та емоційну чутливість дітей старшого дошкільного віку. Особливу роль у цьому процесі відіграють як твори українських класиків та народна музика, так і сучасні музичні інтерпретації, що органічно поєднують традиційний національний зміст із доступною для дітей формою. Системне залучення музики у різні

аспекти освітнього та сімейного життя, використання музичних занять, рухових ігор, тематичних заходів і творчих проєктів сприяє формуванню національної ідентичності та патріотичних почуттів у дітей, закладаючи підвалини усвідомлення власної культурної належності та гордості за досягнення українського мистецтва.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, музичне мистецтво є потужним засобом всебічного розвитку дітей старшого дошкільного віку, оскільки сприяє формуванню емоційної чутливості, творчих здібностей, естетичних цінностей та національної ідентичності. Аналіз наукових джерел і практичного досвіду показує, що використання творів українських композиторів-класиків, народної музики та сучасних адаптацій забезпечує ефективне виховання патріотичних почуттів, знайомить дітей дошкільного віку із національною культурою та сприяє формуванню позитивного емоційного ставлення до рідної країни. Важливим є комплексний підхід: поєднання традиційних і сучасних музичних творів у навчально-виховному процесі, системне залучення музики у сімейне життя та організовану освітню діяльність.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу сучасної української естрадної музики на дітей дошкільного віку порівняно з народною та класичною музикою. Актуальним є визначення, наскільки сучасні естрадні композиції сприяють розвитку емоційного сприймання, музичного смаку та патріотичних почуттів, чи вони більш доступні та зрозумілі для дітей дошкільного віку, ніж традиційна українська музика, та у яких випадках поєднання цих музичних напрямів є найбільш ефективним для формування національної ідентичності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. 2021. URL: [HTTPS://SURL.LI/WQLMUZ](https://surl.li/WQLMUZ)
2. Бех І. Виховання особистості. Київ: Либідь. 2003. 344 с.
3. Волошина Г., Волошин П. Роль музики у патріотичному вихованні особистості. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. Київ. 2016. Вип. 86. С. 125–130.
4. Закон України «Про дошкільну освіту». 2025. URL: <https://surl.li/pfukab>
5. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

6. Лісовець О., Чжень Гохуй. Виховання патріотизму у дітей 5-7 років засобами музичного мистецтва в умовах закладу дошкільної освіти. 2025. URL: <https://lcp.ndu.edu.ua/index.php/nz/article/view/1291/1353>
7. Ляпунова В., Негрій І. Національна ідентичність та можливості її формування засобами мистецтва у дітей старшого дошкільного віку. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. № 2 (31). 2023. С. 61–69. DOI: 10.33842/22195203-2024-02-15-2-31-61-69
8. Негрій І. Батьківське виховання як чинник розвитку української національної ідентичності у старшому дошкільному віці. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. № 2 (35). 2025. С. 265–272. DOI: 10.33842/22195203-2025-35-136-265-272
9. Чепіга В. Українська духовна музика як історико-культурний та виховний феномен. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 13(2). С. 276–283.
10. Житнік Т. Сугестивна роль мистецтва у формуванні естетичних та загальнолюдських цінностей дітей дошкільного віку. (2024). URL: <https://surl.li/hhnplh>
11. Яніна К. Гурт TVORCHI переспівав хіт Івасюка «Мила моя» та зачарували мережу танцювальним кліпом. (2025). URL: <https://surl.li/ifcbmu>

REFERENCES

1. *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity)*. (2021). [Basic component of preschool education (State standard of preschool education)].
2. Bekh, I. (2003). *Vykhovannia osobystosti*. [Personality education]. Kyiv.
3. Voloshyna, H., Voloshyn, P. (2016). *Rol muzyky u patriotychnomu vykhovanni osobystosti*. [The role of music in patriotic education of personality]. Kyiv.
4. *Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu»*. (2025). [Law of Ukraine «On preschool education»].
5. *Zakon Ukrainy «Pro osnovni zasady derzhavnoyi polityky u sferi utverdzhennya ukraïns'koyi natsional'noyi ta hromadyans'koyi identychnosti»*. (2022). [Law of Ukraine «On the Basic Principles of State Policy in the Sphere of Promotion of Ukrainian National and Civic Identity»].
6. Lisovets, O., Chzhen, Hokhui. (2025). *Vykhovannia patriotyzmu u ditei 5-7 rokiv zasobamy muzychnoho mystetstva v umovakh zakladu doshkilnoi osvity*. [Education of patriotism in children 5-7 years old by means of musical art in a preschool educational institution].
7. Liapunova, V., Nehrii, I. (2023). *Natsionalna identychnist ta mozhyvosti yii formuvannia zasobamy mystetstva u ditei starshoho doshkilnogo viku*. [National identity and possibilities of its formation by means of art in children of senior preschool age].
8. Nehrii, I. (2025). *Batkivske vykhovannia yak chynnyk rozvytku ukraïnskoi natsionalnoi iden-*

- tychnosti u starshomu doshkilnomu vitsi.* [Parental education as a factor in the development of Ukrainian national identity in senior preschool age].
9. Чепіха, В. (2013). *Ukrainska dukhovna muzyka yak istoriko-kulturnyi ta vykhovnyi fenomen.* [Ukrainian sacred music as a historical, cultural and educational phenomenon].
 10. Zhytnik, T. (2024). *Suhestyvnna rol mystetstva u formuvanni estetychnykh ta zahalnoliudskykh tsinnosti ditei doshkilnoho viku.* [The suggestive role of art in the formation of aesthetic and universal human values of preschool children].
 11. Yanina, K. (2025). *Hurt TVORCHI perespivav khit Ivasiuka «Myla moia» ta zacharuvaly merezhu tantsiuvalnym klipom.* [The TVORCHI band covered Ivasyuk's hit «Myla moia» and enchanted the network with a dance clip].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЖЕЙНОВА Світлана Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: педагогічні умови, заклад дошкільної освіти, патріотичне виховання, українська національна ідентичність.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZHEYNOVA Svitlana Serhiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Preschool Education and Social Work, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Circle of scientific interests: pedagogical conditions, preschool education institution, patriotic education, Ukrainian national identity

Стаття надійшла до редакції 06.05.2026 р.

УДК 376.091.214:379.8

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2026.24.095

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2005-4810>
 e-mail: zavitrenkod@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У статті розглянуто проблему організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в умовах сучасного освітнього середовища. Обґрунтовано актуальність використання інноваційних форм дозвілля як важливого чинника соціалізації, комунікативного розвитку, емоційного благополуччя та успішної інтеграції дітей з ООП у суспільство. Визначено, що сучасна система освіти орієнтується не лише на навчальний процес, а й на створення умов для всебічного розвитку особистості, забезпечення її психологічного комфорту та реалізації індивідуальних потреб і можливостей.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами; інклюзивна освіта; дозвіллева діяльність; інноваційні технології; організація дозвілля.

ZAVITRENKO Dolores Zhoraiivna. INNOVATIVE FORMS OF ORGANIZING LEISURE ACTIVITIES FOR CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article examines the problem of organizing leisure activities for children with special educational needs in the context of the modern educational environment. The relevance of using innovative forms of leisure as an important factor in socialization, communicative development, emotional well-being, and successful integration of children with SEN into society is substantiated. It